

Oponentský posudek
na doktorskou disertační práci
JUDr. Petry Gřivnové
na téma
„Zásada legality a oportunita v českém trestním řízení“

I.

Doktorská disertační práce o rozsahu 150 stran pojednává o velice potřebném a frekventovaném tématu, jímž zásada legality a oportunita v českém trestním řízení nepochybně je. Samotný výběr tématu tedy považuji za vhodný a aktuální a to zvláště v současné době, kdy se nejen na stránkách odborné literatury často přetřásají problémy s tímto spojené, zvláště pokud jde o aktivitu státního zástupce z hlediska možnosti samostatného rozhodování v úvodní fázi trestního řízení i ve fázích pozdějších.

II.

Autorka se zdárně a komplexně vypořádala se zvolenou tematikou. Za cíl si stanovila komplexně zpracovat zásadu legality a oportunita v českém trestním řízení. Pro potřeby disertační práce by samozřejmě nevystačila s platnou vnitrostátní úpravou. Proto se správně věnovala i historickým souvislostem a komparatistice z hlediska některých zahraničních úprav. Přestože se jedná o problematiku velice živou a z hlediska praxe i teorie zdaleka nikoli jednotnou, podařilo se jí své zadání velmi dobře splnit. Posuzovaná práce je tak na velmi dobré literární i odborné úrovni.

Autorka dobře využívá odborné literatury. Při takovém tématu samozřejmě nemá k dispozici judikaturu, ale o to víc se věnuje odborným článkům a monografiím, které byly na toto téma napsány.

Z formálního hlediska působí práce uceleně a přehledně, přičemž řazení do jednotlivých kapitol a oddílů nepostrádá logiku. Práce je proto velmi přehledná. Tato se skládá z úvodu, pěti kapitol a závěru.

Doktorská disertační práce je logicky strukturovaná, obecně srozumitelná i zajímavě napsaná. Předpokládám, že by se mohla stát předmětem zájmu osob, které s uvedenou problematikou přicházejí do styku. Za zmínku zde stojí četné poukazy na problémy v aplikační praxi, které v některých případech vyústí v autorčiny návrhy de lege ferenda. Tato sympatická odvaha i nespokojenost s některými aplikačními postupy činí z uvedené práce velmi živý a zajímavý materiál a takovýto postup považuji za zvláště užitečný.

III.

V úvodu najdeme vysvětlení, co vedlo autorku k volbě tématu, naznačení, jakými postupy se při tvorbě práce řídila a jaký cíl si při realizaci práce vytvořila.

První kapitola logicky řeší základní obecné otázky zásady legality a oportunity včetně jejich pojmového vymezení. Je sympatické, že při snaze o formulaci nebo dokonce definici se autorka nespokojuje se zákonným zněním ustanovení § 2 odst. 3 tr. ř., ale pokouší se s ohledem na dostupnou literaturu i vlastní názory dojít samostatným závěrům. Pokud dále hovoří o zásadě legality, pak musí správně upozornit i na její výjimky (nikoli opak). Dochází pak ke správnému dílčímu závěru o nemožnosti absolutního prosazení zásady legality. Tento závěr koresponduje i se současnou českou právní úpravou i aplikační praxí, při níž nelze zásadu legality dogmaticky beze zbytku naplnit. Správně se zde zmiňuje i o zásadním doporučení Rady Evropy č. R (80) 11 o zjednodušení trestního řízení. V této souvislosti se pak zabývá i protiváhou – tedy prosazováním zásady oportunity. V dílčím závěru pak dospívá ke stanovisku o prolínání se těchto zásad v české i zahraničních právních úpravách.

Ve druhé kapitole se autorka věnuje zásadě legality a oportunity v historickém kontextu počínaje rokem 1850. Autorka posuzuje jednotlivé právní úpravy chronologicky a tyto hodnotí ze současného pohledu. V dílčím závěru pak tyto jednotlivé právní úpravy hodnotí.

Těžiště celé práce nepochybně spočívá ve třetí kapitole, kde se zabývá zásadou legality v platném trestním řádu. Zde si všímá vývoje tohoto institutu od roku 1961 do současné doby. Podstatnou část kapitoly pochopitelně tvoří jednotlivé výjimky ze zásady legality a zvláštní pozornost věnuje možnostem státního zástupce zastavit trestní stíhání dle § 172 tr. ř. Zde se neobejde bez jednotlivých výkladů včetně nezbytné definice veřejného zájmu. Je nepochybné, že do této pasáže patří i odklony, které autorka zkoumá obecně i v mezinárodních souvislostech a posléze rigorózně z hlediska platného trestního řádu. Kriticky se zde staví zvláště k možnostem poškozeného, který nemůže dosáhnout přezkoumání rozhodnutí státního zástupce, pokud tento rozhodl na základě své diskreční pravomoci.

Ve čtvrté kapitole následuje rozbor zásady legality a oportunité ve vybraných zahraničních úpravách a to Slovenska, Rakouska, Polska, Spolkové republiky Německo a Francie. I na těchto úpravách je názorně dokumentován vývoj zásady legality a jejího případného omezení.

Pátá kapitola je věnována úvahám de lege ferenda. V těchto úvahách vychází i z nejnovějších právních úprav a to včetně poslední rekodifikace trestního práva procesního a návrhu věcného záměru nového trestního řádu, který předložilo Ministerstvo spravedlnosti ČR v červenci 2007. Právě v tomto návrhu se objevily nové výjimky ze zásady legality. V dílčím závěru a pak v samotném závěru upozorňuje autorka na dílčí rozpory, které nebyly odstraněny ani v návrhu věcného záměru trestního řádu z roku 2007, přičemž se ve svých úvahách opětovně obrací k některým mezinárodním aspektům z hlediska již zmiňovaných zahraničních právních úprav.

IV.

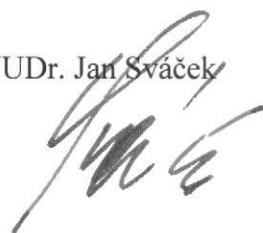
V závěru konstatuji, že se autorka zdařile vypořádala se zvoleným tématem. Prokázala nepochybné schopnosti teoretického uvažování i schopnosti analytické. Práce splňuje formální i obsahové náležitosti disertační práce. Za hlavní klad považuji rozsah shora jednotlivých pramenů a to i v mezinárodních souvislostech, ze kterých pak autorka dochází k zobecňujícím závěrům.

V.

S ohledem na shora popsané závěry doporučuji, aby v případě úspěšné obhajoby disertační práce byl JUDr. Petře Gřivnové udělen titul Ph.D.

V Praze dne 7. prosince 2007

JUDr. Jan Sváček

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. Sváček', written over the typed name.